

iz Burgtheatra zbere pisana kvaziumetniška družina človeških karikatur in ko prvoosebni pripovedovalec, "drvar" Bernhard, zavzame opazovalnico v naslanjaču za vrati predsobe ter (pod krinko duhovne odsotnosti) položaj nemotenega opazovalca, je oder pripravljen za neusmiljeno in neustavljivo vivisekcijo živega mrliča zlagane in izumetničene družbe. Vztrajno in brez odstavkov, nekako tako kot vlak brez postanka, nas avtor s svojevrstno pripovedno tehniko, ki temelji na monotonem nizanju ponavljajočih se besed in stavkov, popelje od prve do zadnje strani v eni sapi in nas, ko knjigo na koncu odložimo, pusti prijetno utrujene. Malone vse Bernhardovo pisanje sodi v zakladnico literature večnosti, ki predstavlja testament človeštva - *Sečnja* pri tem ni izjema, kvečjemu pravilo, ki izjem ne potrebuje. (Boštjan Leiler).

BLADE RUNNER; SOLZE IN DEŽ. Uredil Marcel Štefančič, jr. Izdal Slovenski gledališki in filmski muzej, Ljubljana 1993. Ni dvoma: Blade Runner je eden ključnih umetnostnih standardov osemdesetih let. Izbira objekta za zbornik filmografskih razprav je torej ustrezna, dodobra pa se njegova izdaja ujema tudi s prihodom režiserjeve različice filma v dvorane. Objava prevoda prve verzije scenarija (izpustite Chandlerjanski Deckardov notranji monolog in dobili boste drugo), ki sodi med tiste z najbolj ekonomičnim izkoristkom v zgodovini žanra, pomeni učinkovit dodatek Chionovemu učbeniku *Pisati scenarij*, zato je dovolj pomenljivo, da prehod iz literarnega *Blade Runnerja* v druge ravni prvi izpelje prav Chion. Slovenski avtorji mu brez zadrege sledijo s toliko perspektivami, kolikor jih zasluži film, ki je združil vse žanre v enem. Enako kot scenarij polnokrvno in, ne nazadnje, berljivo. (Andrej Blatnik)

Italo Calvino: ČE NEKE ZIMSKE NOČI POPOTNIK. Cankarjeva založba, Ljubljana, 1993. (prevedel Jaša L. Zlobec, spremna beseda Tea Štoka; zbirka XX. stoletje). Calvinov *Popotnik* (objavljen 1979) je eden najbolj prestižnih naslovov literature, ki je dobila ime postmodernistična. S svojimi desetimi mojstrsko napisanimi odlomki romanov (kako osupljivo Calvino povzdigne njihovo trivialnost!), z bogato metafikcijsko okvirno zgodbo, polno dragocenih utrinkov "pisatelja v krizi", s svojim nepozabnim "ti, bralec" in vsemi premenami ter šokantnimi zasuki v zgodbi je Calvinov roman po mojem mnenju preprosto ena najboljših knjig zadnjih desetletij. Iz njegovega besednega tkiva izhaja cela vrsta premišljevanj o branju, o mentalnih razmerjih, iz katerih izhaja pomen, vse to pa je napeta zgodba, ki obenem zadeva še ob odnos oblasti do branja in besede. Kajti, neke v besedilu stoji, da vrednosti pisane besede danes nihče ne ceni tako visoko, kakor policijski režimi. Možnosti, ki se ob vsem tem odpirajo spraševanjem, kakršna si umetnost zastavlja, odkar obstaja, so izkoriščene do neslutene mere. (Matija Ogrin)

Center za dehumanizacijo: VESELJE IN RADOST SE BUDITA. Frontier, Maribor 1992. Se še spominjate t. i. konkretne poezije? Konjiček za intelektualce v sedemdesetih je bila nuja za marginalce v osemdesetih. Obakrat gre za ironiziranje tiste moči

jezika, s katero naj bi spreminjal svet. Bruhanje asociacij, besede iz različnih nacionalnih jezikov, absolutni lirizem so s to izdajo zbrani v edini knjižni (sto štiriindvajset strani, mehka vezava, plastificiran ovitek z zavihki) fanzin na Slovenskem. Gre namreč za izdajo besedil rok skupine Center za dehumanizacijo, okrepljenih z ilustracijami in fotografijami številnih prijateljev, somišljenikov in sopotnikov, predvsem pa za dokument frenetičnosti, ki nastaja tam, kjer imanenca duši existenco. (Virna Lešnik)

Slavenka Drakulić: BALKAN EXPRESS. FRAGMENTI Z DRUGE STRANI VOJNE.

Prevedla Alenka Puhar, Založba Rotis, Maribor 1993. Ko se je hrvaška pisateljica in publicistka Slavenka Drakulić pred nekaj leti podala na naročeni sprehod po prestolnicah komunističnega imperija, da bi se spopadla z iluzijo o "večnem vračanju enakega", je kaj hitro nastala knjiga *Kako smo preživeli komunizem in se celo smejali*. V tem "instant" priročniku je morala priznati, da komunizma sploh še nismo preživeli. Posledica tega je tudi vojna v nekdanji Jugoslaviji, vojna, ki je postala vsakdanjost. Tudi svojo najnovejšo "študijo" - tako rekoč hkrati je izšla kar v osmih jezikih - je Drakulićeva zasnovala kot zbirko literariziranih esejev. Medtem ko je za prejšnjo knjigo značilen pogled od spodaj na ponižane in razžaljene, *Balkan express* ponuja bralcem triindvajset polzgodb ali, če hočete, polesejev, fragmentiranih pogledov z druge strani vojne. "Druga stran" je nekakšna vzporedna resničnost, kakršno si ustvari človek, ki v njej ni neposredno udeležen. Vendar vojna, podobna "pošasti, bajeslovnemu bitju iz neke daljne dežele", zleze pod kožo vsakomur; spremeni človekova čustva, vedenje, vrednote. *Balkan express* se začne tam, kjer se končajo televizijska in časopisna poročila. Je knjiga, ki jo lahko beremo kot resno pisateljsko povečavo smrti, tu in tam pa tudi kot nekoliko naivno postavljanje vprašanj, na katera že dolgo ni več mogoče poiskati novih odgovorov. (Mateja Komel Snoj)

Fran Levstik: MARTIN KRPAK UND DER RIESE VON WIEN. (Z ilustracijami Toneta Kralja), Hermagoras/Mohorjeva, Klagenfurt/Celovec-Ljubljana-Dunaj 1992.

Ni kaj, na Zahodu prej kot na mitološke razsežnosti literature mislijo na njeno tržno vrednost - tako je založnik povsem upravičeno kot junaka povesti, ki jo je prevedel v nemščino, v naslovu navedel še dunajskega velikana. Potem ko bodo nepoučenega avstrijskega bralca zvale ilustracije, ga bo zanimalo, kaj je Dunajčan imel s Slovencem, in sicer precej bolj, kot bi ga Slovenec sam zase. Kljub temu bo zadoščeno tudi slovenskemu nacionalnemu ponosu, saj bo isti bralec odkril, da je dunajski velikan pravzaprav - Turek. (Virna Lešnik)

Drago Medved: TRTA ŽIVLJENJA - Slovenija, vinorodna dežela. ČZP Kmečki glas, Ljubljana 1992 (predgovor Peter Kolšek). Knjiga, ki pravi, da je vino kulturni vzorec in estetika samo po sebi, je - obračajmo kakorkoli - nujno in celo neizogibno skrajno privlačna. Novinar in publicist Drago Medved se je ob svojem siceršnjem pregledovanju in opozarjanju na tukajšnjo kulturno dediščino že pred časom lotil tudi vinske trte